

Afstudeerscriptie Kamerikse Nessen

Marnix Alexander de Croock
26 mei 2014

Voorwoord

Het afgelopen semester heb ik als afstudeerstage een Natuurvisie en een Kwaliteitstoets opgesteld voor het natuurgebied de Kamerikse Nessen. Deze zijn in de vorm van twee rapporten gemaakt. Ze dienen als bijlage voor dit afstudeerrapport die het proces en de conclusies van beide bundelt en bespreekt. Wat voor mij voornamelijk naar voren kwam, wat goed in de Kwaliteitstoets te lezen is, is de samenhang met abiotiek die een gebied nodig heeft om een hoge kwaliteit te waarborgen.

Het afstuderen heb ik bewust alleen gedaan zodat ik het hele proces en de verantwoordelijkheid zelf in de hand zou hebben. Beide rapporten zijn wel in samenwerking met een projectgroep gemaakt.

De opdrachtgever voor dit onderwerp is Natuurmonumenten en ik wil graag mijn begeleider Martijn van Schie bedanken voor de goede en toegankelijke begeleiding die hij mij gegeven heeft en Wouter van Steenis voor het nakijken van de inhoud en structuur van het rapport.

Samenvatting

In het kader van de opleiding Bos- & Natuurbeheer wordt in dit rapport een reflectie gegeven over de afstudeerrapporten en werkwijze van de opdrachtgever met als achterliggende vraag of het proces beter kan en zo ja hoe.

In de Natuurvisie wordt een beeld gegeven van het natuurgebied de Kamerikse Nessen, de ontwikkelingen die het heeft door gemaakt en de weg die Natuurmonumenten met het gebied wil ingaan voor de komende 18 jaar. Deze Natuurvisie is de eerste Natuurvisie die voor de Kamerikse Nessen speciaal geschreven is. Voorheen was dit gebied namelijk onderdeel van de Natuurvisie van de Nieuwkoopse Plassen. Dit rapport is zowel voor intern als extern gebruik en heeft een beeldende lay-out.

De Kwaliteitstoets dient als toetsing voor het gebied: Eens in de zes jaar wordt voor de Kamerikse Nessen (en alle andere gebieden van Natuurmonumenten) het beheer en de resultaten daarvan geëvalueerd. Deze kunnen aanleiding geven het beheer en de monitoring aan te passen of misschien zelfs de doelen voor de gebieden bij te stellen. Dit rapport is alleen voor intern gebruik en heeft een zakelijke lay-out.

Het is belangrijk om te weten waarbinnen de rapporten voor de organisatie vallen. Kwaliteitstoetsen en Natuurvisies zijn subonderdelen van de Beheercyclus van Natuurmonumenten. Hiermee verantwoorden zij zich voor de kwaliteit van hun beheer en certificeerd Natuurmonumenten zich voor het Nederlandse subsidiestelsel SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap).

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding & probleemstelling	5
1.2	Doel	5
1.3	Natuurmonumenten als organisatie	5
1.4	Gebiedsbeschrijving	5
1.5	Leeswijzer	7
2	Onderzoeksvraag en deelvragen	7
2.1	Centrale vraagstelling van afstudeerrapporten	7
2.2	Deelvragen Natuurvisie	7
2.3	Deelvragen Kwaliteitstoets	8
2.4	Methode	8
2.5	Werkwijze van Natuurmonumenten	9
3	Conclusies	9
3.1	Huidige waarden	9
3.2	Natuurvisie	9
3.3	Kwaliteitstoets	10
3.4	Reflectie op proces	10
	Literatuurlijst.....	13
	Colofon	14

1 Inleiding

Hierin wordt de eerste kennismaking en achtergrondinformatie met het onderwerp beschreven.

1.1 Aanleiding & probleemstelling

De laatste Kwaliteitstoets voor de Kamerikse Nessen dateerde uit 2008. Om bij te blijven met hoe het gesteld is met de kwaliteit van het natuurgebied moest er dit jaar (2014), volgens de Beheercyclus van Natuurmonumenten altijd zes jaar later dan de laatste Kwaliteitstoets, een nieuwe Kwaliteitstoets geschreven worden.

In 2003 is een Natuurvisie gemaakt voor de Nieuwkoopse Plassen die tot 2020 loopt. Hierin wordt de Kamerikse Nessen als sub-gebied verschillende keren kort genoemd of beschreven.

Natuurmonumenten heeft besloten, omdat het gebied een dusdanige bijzonderheid en hoge natuurwaarde heeft, de Kamerikse Nessen los te koppelen van de Nieuwkoopse Plassen en een eigen Natuurvisie te geven.

Als afstudeerstage zijn de afgelopen maanden deze twee rapporten gemaakt. Deze zullen 2 oktober vastgesteld worden door de regiodirecteur Krijn Jan, van Natuurmonumenten. Vanaf dat moment zijn de rapporten officieel.

1.2 Doel

Het onderzoeksdoel is het opleveren van een Natuurvisie en een Kwaliteitstoets voor de Kamerikse Nessen. Deze twee rapporten zullen gemaakt worden conform de Handleiding Natuurvisie & Handleiding Kwaliteitstoets die door Natuurmonumenten opgesteld zijn voor al hun gebieden.

1.3. Natuurmonumenten als organisatie

Het is belangrijk om te weten waarbinnen de rapporten voor de organisatie vallen. Natuurmonumenten is een ledenorganisatie die opgericht is in 1905. De leden kiezen een bestuur dat de eindverantwoordelijkheid draagt voor het gevoerde beleid.

Natuurmonumenten kent als vereniging 6 regio's: dit zijn verschillende Nederlandse provincies die gebundeld zijn. De leden in een district kiezen afgevaardigden voor de Verenigingsraad. Deze raad kiest het bestuur en toetst op hoofdlijnen het beleid van Natuurmonumenten.

Binnen een regio vallen verschillende beheereenheden. Dit afstudeerrapport valt binnen de regio Zuid Holland/Zeeland, beheereenheid Nieuwkoop Delfland. De beheerder van deze beheereenheid is Dirk Kunst die een beheerteam medewerkers onder hem heeft die de Kwaliteitstoets en Natuurvisie zullen uitvoeren.

Terugrekenend als het gaat om de verantwoordelijkheid, verantwoord het beheerteam medewerkers (die het afstudeerrapport uitvoeren) zich voor de beheerder (Dirk Kunst), die zich vervolgens weer verantwoord voor de regiodirecteur (Krijn Jan), die op zijn beurt zich weer verantwoord voor het bestuur.

Dit geheel is een onderdeel van de Beheercyclus van Natuurmonumenten. Sinds de invoering van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) voert Natuurmonumenten officieel gecertificeerd beheer. Om dit te verantwoorden naar SNL wordt het beheer getoetst doormiddel van de Beheercyclus en een Kwaliteitstoets en Natuurvisie zijn hier onderdeel van.

1.4 Gebiedsbeschrijving

De Kamerikse Nessen is een uniek natuurgebied gelegen in het Groene Hart,

gemeente Woerden. Het dankt zijn naam aan boezemlanden (nessen; veenlanden gelegen in de boezem) die naast het dorpje Kamerik liggen. Ze zijn gelegen in het riviertje de Grecht die vanaf de Oude Rijn bij Woerden tot aan de Kromme Mijdrecht bij Woerdense Verlaat loopt. Het gebied bestaat uit enkele boezemlanden ten grootte van iets meer dan 15 hectare. De leeftijd van de boezemlanden is meer dan 500 jaar en vormt hiermee een relict van hoe Nederland er ooit, 500 geleden in die gehele streek uitzag. De boezemlanden liggen binnendijs en hebben daarom het waterpeil van toen (15e eeuw) behouden terwijl het gehele buitendijkse poldergebied meters is gezakt door ontwatering en inklinking. Het gebied ligt om die reden erg geïsoleerd in een landschap van intensieve landbouw.

Figuur 1 Naamgeving nessen

De Kamerikse Nessen omvat vijftien buitendijkse boezemlandjes (nessen) langs de westelijke oever van de Grecht

ten noorden van Woerden. De landjes bestaan uit hooiland, rietland en moerasbos. Eigenaars en beheerders zijn Natuurmonumenten, al sinds 1958 (11,5 ha), Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (1 ha) en particulieren (4 ha). Als beheer worden grote delen van de nessen gemaaid. Deze bestaan uit hooilanden in de vorm van dotterbloem-, veenmosrietland-, trilveen-, blauwgrasland- en schraalgrasland-vegetaties. De plekken die niet gemaaid worden vormen rietruigtes en zachthout bosjes.

De zes grootste nessen hebben een naam gekregen (zie figuur 1). Hiertussen liggen ook relictten van nessen in de vorm van smalle stroken. De Noord- en Zuidnes zijn het grootst in oppervlak, de Driehoeksnes bestaat uitsluitend uit rietland en de Bosjesnes is in beheer bij het Hoogheemraadschap.

Boven de Noordnes (binnendijs) ligt een kruidenrijk grasland van 1,5 hectare dat wel in de Natuurvisie opgenomen wordt maar niet in de Kwaliteitstoets wegens recente aankoop.

Figuur 2 Topografische ligging

Topografisch gezien ligt de Kamerikse Nessen ten noorden van Woerden (zie figuur 2).

1.4 Leeswijzer

Dit rapport bundelt de afstudeerrapporten en geeft een mening over het proces en de werkwijze van Natuurmonumenten als opdrachtgever.

De bijlage 'Natuurvisie Kamerikse Nessen' dient als eerst gelezen te worden en vervolgens de bijlage 'Kwaliteitstoets Kamerikse Nessen'.

De reden is omdat in de Natuurvisie men warm gemaakt wordt voor het natuurgebied en vervolgens in de Kwaliteitstoets inhoudelijk wordt meegenomen naar de kwaliteit van het gebied.

In de Natuurvisie wordt het natuurgebied beschreven, het ontstaan ervan en de weg die Natuurmonumenten met het gebied in wil gaan. In de Kwaliteitstoets wordt veel dieper ingegaan op het gebied en de kwaliteit. Deze zijn met onderbouwing van tabellen, grafieken en kaarten beschreven. In dit rapport wordt de literatuurlijst altijd opgenomen in het hoofdstuk 'Monitoring beschikbare gegevens'.

Het grote verschil tussen de rapporten zit hem in de tijd waarin een rapport geldig is: 6 jaar voor een Kwaliteitstoets en 18 voor een Natuurvisie.

Een voorbeeld waarin het verschil goed zichtbaar te zien is, zijn de bosjes die op de nessen aanwezig zijn met de purperreigerkolonie. In de Kwaliteitstoets wordt gestreefd naar bescherming van deze bosjes (waar de kolonie voorkomt). En deze zelfde bosjes worden in de Natuurvisie soms als ongewenst gezien doordat het de openheid van het karakteristieke landschap belemmerd. Mocht de purperreigerkolonie voor langere tijd verdwijnen kan overwogen worden het beleid aan te passen en deze bosjes alsnog te verwijderen terwijl voorheen in

de Kwaliteitstoets deze nog als beschermd bestempeld werden.

2 Onderzoeksvraag met deelvragen

De reflectievraag van dit rapport is wat de werkwijze van Natuurmonumenten is en of deze beter zou kunnen.

2.1 Centrale vraagstelling van afstudeerrapporten

Wegens twee verschillende afstudeerrapporten zijn er twee verschillende centrale vraagstellingen van kracht.

Natuurvisie: Welke terreinkenmerken zijn ten opzichte van de huidige milieu en omgevings situatie optimaal voor de Kamerikse Nessen voor de komende 18 jaar.

Kwaliteitstoets: Wat zijn de resultaten van het gevoerde beheer van de Kamerikse Nessen en hoe kunnen deze verbeterd worden ten opzichte van de resultaten uit de kwaliteitstoets van 2008.

2.2 Deelvragen Natuurvisie

- Wat zijn de waarden van de Kamerikse Nessen
- Welke flora en fauna doelstellingen worden er gekozen voor een toekomstvisie voor de komende 18 jaar
- Welke visie wordt gekozen met bijbehorende beheertypen
- Wat is de recreatieve betekenis van de Kamerikse Nessen
- Hoe is het gebied tot stand gekomen
- Wat is de huidige ecologische betekenis
- Welke ontwikkelingen hebben zich in het gebied voortgedaan

2.3 Deelvragen Kwaliteitstoets

- Hoe succesvol is het gevoerde beheer geweest de afgelopen jaren
- Wat is de huidige kwaliteit van de verschillende beheertypen
- Hoe groot effect heeft de (milieu)omgeving op het gebied
- Hoe is de kwaliteit van de beheertypen te verbeteren
- Welke nieuwe documenten zijn er bruikbaar op het gebied sinds de vorige Kwaliteitstoets uit 2008

2.4 Methode

De twee rapporten worden tegelijkertijd gemaakt. In de eerste fase wordt vooral ingelezen in de gedane bureaustudies en rapporten. Voor beide rapporten wordt één projectgroep samengesteld. In de eerste bijeenkomst worden de richtingen besproken die onderzocht moeten worden voor het tot stand brengen van de rapporten. Vervolgens wordt er een concept gemaakt van beide rapporten waarna een bezoek (toetsdag) aan het gebied wordt gebracht om te 'toetsen' of de inhoud van de rapporten kloppen. Hierna kan een definitief concept Kwaliteitstoets en Natuurvisie gemaakt worden.

Dit komt overeen met de drie basis stappen die de Hogeschool Larenstein altijd mee geeft: Wat heb ik? Wat wil ik? Hoe kom ik daar? Deze methode komt ook terug in de afstudeerrapporten waarbij eerst een bureaustudie is verricht en vervolgens in een projectgroep is gediscussieerd welk doel er nagestreefd moet worden en vervolgens gekeken wordt met een veldwerkdag hoe dit te realiseren is.

Conform de handleiding voor de Natuurvisie wordt er eerst een beschrijving van de planeenheid gemaakt. Als tweede een overzicht van de alle ontwikkelingen van het gebied tot nu toe, zowel positieve als negatieve ontwikkelingen, vervolgens een toekomstvisie die een heldere doelstelling onderbouwd met aanvullend kaartmateriaal. Als laatste wordt het beheer beschreven dat in de toekomst genomen moet worden om de doelstellingen te bereiken.

Conform de handleiding voor de Kwaliteitstoets is er een stappenplan opgesteld. Deze bestaat uit zeven stappen:

1. Planning en organisatie van de Kwaliteitstoets
2. Opstellen documentatiedeel
3. Discussiepunten bepalen
4. Toetsdag
5. Afronden verslag
6. Toets vaststellen
7. Afronding: archiveren en informeren

Het eerste punt is het vormen van een projectteam en het organiseren van data voor een discussieafpraak en een toetsdag. Dit resulteerde in een team van 6 personen. Het is belangrijk dat ook externe deskundige (waterschap/gemeente) aanwezig zijn in het team. Dit is helaas niet gelukt. Het is dan belangrijk schriftelijk te melden dat deze deskundigen wel uitgenodigd waren maar afwezig met berichtgeving. Hiermee neemt Natuurmonumenten de verantwoordelijkheid dat aan de regels wordt voldaan.

Het tweede punt is de bureaustudie die is verricht. Gegevens die nodig zijn voor het maken van een Kwaliteitstoets zijn: flora & fauna inventarisaties, bodem & abiotische gegevens, waterhuishouding, en gegevens over cultuurhistorie, gebouwen en recreatie. Zie literatuurlijst voor de volledige lijst.

Het derde punt is het rondsturen van het concept naar het projectteam en vervolgens op de eerste bijeenkomst bepalen wat er op de toetsdag onderzocht gaat worden.

Het vierde punt is de toetsdag. Deze viel samen met het derde punt om alles op één dag te onderzoeken. Dit was mogelijk omdat de Kamerikse Nessen met iets meer dan 15 hectare een klein gebied is. Het vijfde punt, de afronding van het verslag, heeft het meeste tijd in beslag genomen. Om het verslag op het gewenste professionele niveau te krijgen is het verschillende keren (deels) herschreven. Het verslag moet op dit punt dusdanig af zijn dat het alleen nog besproken moet worden met de

regiodirecteur en dat de desbetreffende persoon z'n handtekening eronder moet zetten.

Deze bespreking is punt zes die plaats zal vinden op 2 oktober 2014. Hierna zal punt zeven van kracht gaan: het officieel bekend maken van de rapporten.

2.5 Werkwijze van Natuurmonumenten

Voor het opstellen voor beide rapporten is een projectgroep nodig. Deze bestaat uit interne en externe deskundigen. Na de eerste bijeenkomst wordt een lijst met punten gemaakt die vervolgens tot concept uitgewerkt wordt. Voor de Kwaliteitstoets is een toetsdag nodig om het concept te controleren en te 'toetsen'. Soms kan de toetsdag tegelijkertijd (in dit geval omdat het een klein gebied betreft) fungeren om de Natuurvisie te behandelen.

Hierna kan een definitief concept gemaakt worden. Dit moet gecontroleerd worden door interne deskundigen (het beheerteam medewerkers en de beheerder van de beheereenheid 'Nieuwkoop-Delfland') en na goedkeuring kunnen de rapporten tot slot worden vastgesteld door de regiodirecteur (van de regio 'Zuid Holland-Zeeland'). Alleen het vaststellen moet voor de beide rapporten nog gebeuren, deze afspraak staat 2 oktober 2014 gepland. De bijgevoegde bijlagen worden hierdoor tot voor de afspraak 'definitieve eindconcepten' genoemd.

3 Conclusies

In beide rapporten is te lezen dat de Kamerikse Nessen van hoge waarden zijn. Voor het tot stand komen van inhoudelijke conclusies wordt doorverwezen naar de bijlagen 'Natuurvisie Kamerikse Nessen' en 'Kwaliteitstoets Kamerikse Nessen'.

3.1 Huidige waarden

Het gebied is dusdanige bijzonder dat het aangewezen is als Beschermd Natuurmonument. Doordat de Kamerikse Nessen een geïsoleerd relict is van 500 jaar heeft het een zeer hoge botanische betekenis. De zeldzaamste laag-veen-soorten van Nederland komen hier voor zoals: knotszegge, ronde zonedauw, Spaanse ruiter, blauwe knoop, kleine valeriaan, brede orchis moeraskartelblad, bevertjes en vele andere (bijzondere) soorten.

Het gebied heeft ook een belangrijke betekenis voor fauna. Het meest opvallend is het voorkomen van 25 broedparen purperreigers. Andere minder algemene broedvogelsoorten die in het gebied broeden zijn wulp, kleine karekiet, bosrietzanger, rietzanger, spotvogel, rietgors, tuinfluiter, slobbeend, kuifeend en ringmus. De nessen worden ook bevolkt door de zeldzame noordse woelmuis. Dit is de enige endemische zoogdiersoort van Nederland.

3.2 Natuurvisie

De Kamerikse Nessen hebben een zeer goed ontwikkelde vegetatievariatie die past bij laagveenmilieus. Deze variaties zijn van dusdanige waarde en kwaliteit dat de Kamerikse Nessen als een belangrijk voorbeeldgebied voor veel andere laagveengebieden van Nederland zouden kunnen dienen. Een voorbeeldgebied niet in de zin van een landschappelijk gebied maar in die zin dat de milieukwaliteit overeenkomt met een goed ontwikkelde, waardevolle vegetatie.

De visie hierbij is:

“Een open cultuurlandschap van hooi- en rietlanden afgewisseld met hier en daar een bosje dat samenhangt met hoge cultuurhistorische en aardkundige waarden. In het voorjaar en zomer staat het gebied vol met bloeiende planten als dotterbloem, moeraskartelblad, brede orchis en rietorchis. In het gebied komen trilvenen met ronde zegge en blauwgraslanden met Spaanse ruiter en knotszegge duurzaam voor. De nessen staan vol zeldzame zegge-, rus- en

kruidensoorten. Tussen de bloemen en riethalmen lopen de zeldzame noordse woelmuis en broed de wulp, purperreiger en rietzanger.

Doordat de Grecht met de Kamerikse Nessen meer dan een meter hoger ligt dan het omringende, open landschap is de natuurbeleving vanaf het water en de dijk een bijzondere ervaring.

Natuurmonumenten wil de Kamerikse Nessen meer bekendheid geven aan de inwoners van de omgeving. Bewust te worden hoe Nederland er in hun streek meer dan 500 jaar geleden uitzag met de plantensoorten die daarbij horen.”

Natuurmonumenten wil rekening houden met de purperreigerkolonie op de Zuidnes en de weidevogels in de omgeving. Een andere wens is de plantensoorten die verdwenen zijn uit de Kamerikse Nessen terug te laten keren in de toekomst.

3.3 Kwaliteitstoets

De kwaliteit is beoordeeld op structuur, flora & fauna, hydrologie, milieu & watercondities en ruimtelijke condities. Structuur, hydrologie (deels) en ruimtelijke condities zijn beoordeeld op expert judgement. Flora & fauna is beoordeeld aan de hand van verrichte monitoring en inventarisaties. Milieu & watercondities zijn beoordeeld aan de hand van verrichte bureaustudies. Het 'Verdrogingsrapport, 2008', 'Herstelplan 2013' en gegevens van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden boden genoeg gegevens om een totale beoordeling te maken. Het Herstelplan geeft aan dat de huidige situatie van de habitattypen blauwgrasland en veenmosrietland nog steeds bijzonder en soortenrijk is. De verschillende typen nat schraalland hebben zich goed ontwikkeld. De abiotische condities zijn geschikt voor ontwikkeling en behoud van de schraallanden. De basenverzadiging van de bodem is hoog en het risico op verzuring is op korte termijn niet groot, maar achteruitgang vindt plaats, extra depositie zal de achteruitgang versnellen. Ook de grondwaterstanden vallen binnen de gewenste bandbreedte. Om de basenverzadiging op lange termijn te garanderen zou regelmatig inundatie

moeten optreden, maar vanwege de waterkwaliteit van de Grecht is dit nu niet wenselijk.

Tot de vorige Kwaliteitstoets (2008) was er achteruitgang zichtbaar in het gebied.

Deze achteruitgang lijkt nu gestopt te zijn.

Kwaliteit samengevat per beheertype.

Zoete plas N04.02 (tot zover beoordeeld*)	Matig
Moeras N05.01 (mede door klein oppervlak)	Slecht
Nat schraalland N10.01 (op stikstofdepositie en isolatie na)	Goed
Hoog- & laagveenbos N14.02	Matig

*Met gegevens van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden kon een grove beoordeling gemaakt worden over de waterkwaliteit. Om een totale beoordeling voor dit beheertype te maken is verder onderzoek nodig.

3.4 Reflectie op proces

Het is goed dat Natuurmonumenten overal een eigen handleiding voor heeft en dat het beheer is opgesplitst in een Beheercyclus die vervolgens weer is onderverdeeld in subonderdelen als een Natuurvisie en Kwaliteitstoets die op gebiedsniveau liggen.

De motor van Natuurmonumenten zijn de leden. Het is daarom belangrijk dat Natuurmonumenten luistert naar haar leden maar ook naar de niet leden. Betreffende Natuurvisie, die ook extern gelezen wordt, is het belangrijk dat er duidelijk gecommuniceerd wordt naar buiten toe. Om leden en ook niet-leden achter de Natuurvisie van een gebied te krijgen moeten zij zich kunnen vinden in de plannen. Daarom worden er soms (niet in dit geval) enquêtes gehouden om de mensen, vaak omwonenden, te betrekken bij de Natuurvisie. Dit kan lastig zijn omdat elke persoon een andere mening heeft. Niet al deze meningen kunnen bijdragen aan een kwalitatieve Natuurvisie. Sommige meningen kunnen beter overgeslagen worden om de kwaliteit van een plan te bewaren. Het gevaar hiervan is dat de

persoon die (terecht of onterecht) gepasseerd wordt Natuurmonumenten in een negatief daglicht kan zetten. Het zal altijd zoeken zijn naar een balans tussen het betrekken van mensen bij de plannen van Natuurmonumenten en de lijn voort te zetten van Natuurmonumenten waarvan zij overtuigd zijn dat dit voor de hoogste kwaliteit zorgt.

Betreffende Kwaliteitstoets kan een lastig punt zijn dat het zich enigszins afhankelijk maakt van externe deskundigen. Dit is aan de ene kant logisch omdat er gegevens nodig zijn die onderzocht moeten worden die Natuurmonumenten niet heeft zoals chemie van de waterkwaliteit & bodem. De samenwerking met die externe partijen verliep goed. Gegevens van de Provincie Utrecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) zijn allen op tijd verkregen. Alleen het onderdeel dat externe deskundigen bij de toetsdag aanwezig moeten zijn lukt niet altijd. Hun agenda's en prioriteiten zijn vaak anders en zijn niet altijd te combineren met het deelnemen in het projectteam van de Kwaliteitstoets. Het alternatief is het op de hoogte houden via mail wat ook in dit geval gebeurd is. Het gevolg hiervan is dat er een stukje groepsdiscussie over het gebied verloren gaat.

In dit geval waren twee deskundigen, één van HDSR en één van de provincie, afwezig. Naar mijn mening is dat de externe deskundige van de provincie niet is gemist. Deze persoon wordt volgens de procedure van Natuurmonumenten uitgenodigd zodat Natuurmonumenten direct haar verantwoordelijkheid laat zien. Inhoudelijk op kwaliteit is deze persoon niet gemist.

De deskundige van HDSR had wel voor extra input in de discussie kunnen zorgen omdat hij de kennis heeft van hydrologie en bodem dat een ander vakgebied is dan die van Natuurmonumenten.

Een mening die vaak gehoord wordt vanuit het Nederlandse volk is dat Nederland geen echte natuur heeft maar 'postzegelnatuur'. Hiermee duiden zij erop dat de natuur van Nederland geen echte natuur is omdat deze door de mens is

gemaakt en in stand gehouden wordt met een dusdanig klein oppervlak dat het geen natuur genoemd mag worden.

Precies zo'n gebied is de Kamerikse Nessen.

En juist om die reden is het van onschatbare waarde en bijzondere kwaliteit. Juist al die 'postzegels', waaronder de Kamerikse Nessen, zorgen voor een hoge en bijzondere biodiversiteit die Nederland waarborgt. Deze zou er niet geweest zijn als er het 'niets-doen-beheer' gevoerd zou worden.

In Nederland zijn veel organisaties bezig met het ontwikkelen van natuur. In veel gevallen gaat het hier om nagenoeg-natuurlijke landschapstypen als uiterwaarden, bossen en kwelders. De 'postzegel' natuur als, blauwgraslanden, trilvenen, heide, weidevogelgebieden en extensieve akkerlanden vallen onder de half-natuurlijke landschapstypen. Dit type is minder robuust dan de nagenoeg-natuurlijke landschapstypen en wordt daarom door een deel van de bevolking als minder natuurlijk of minder sexy beschouwd. Hierdoor is het moeilijker om mensen achter plannen te krijgen voor half-natuurlijke landschapstypen zoals de Kamerikse Nessen. Dit neemt niet weg dat deze vorm van natuur minder belangrijk is. Juist het tegenovergestelde is het geval. In Nederland zijn tal van verschillende half-natuurtype gebieden die een zeer hoge biodiversiteit herbergen. In de Kamerikse Nessen is dat ook het geval. Door de bijzondere abiotische omstandigheden zijn er overal in het gebied gradiënten te vinden waar verschillende vegetatie verbonden door elkaar staan. Op de Zuidnes staan in een veld van hoogstens een paar hectare bijvoorbeeld blauwgrasland, trilveen, veenmosrietland, kleine zeggevegetaties en moerasvegetaties door elkaar.

Het uitdagende voor deze gebieden is dat ze allemaal anders zijn en om die reden een ander beheer/aanpak nodig hebben. Een Beheercyclus op gebiedsniveau is daarom onmisbaar om de kwaliteit van gebieden op orde te houden. Alle gebieden ontwikkelen voortdurend en

moeten om de zoveel jaar weer bekeken worden om te zien of de kwaliteit is toegenomen, gelijk gebleven of is afgenomen.

In geval van bezuiniging zou een Kwaliteitstoets in plaats van om de 6 jaar naar 7 of 8 jaar kunnen gaan en een Natuuvisie van 18 naar 20 jaar. Toch zal dit wel wegens de externe invloeden als vermesting, verzuring, verdroging en versnippering ten kosten kunnen gaan van de kwaliteit van gebieden.

Alleen als een gebied begrepen en gecontroleerd wordt kan succesvol beheer gevoerd worden.

Na het lezen van de bijlagen Natuuvisie Kamerikse Nessen en Kwaliteitstoets Kamerikse Nessen kan geconcludeerd worden dat dit door Natuurmonumenten gebeurt in het gebied.

Als eindoordeel vind ik dat de procedure van Natuurmonumenten niet aangescherpt hoeft te worden omdat het goed en zorgvuldig werkt op gebiedsniveau.

Literatuurlijst

- Beschermde natuurmonumenten: Broekmeyer, M.E.A., Bijlsma, R.J., Nieuwenhuizen, W. (2010) Alterra-rapport 2131 ISSN 1566-7191
- Verspreidingsonderzoek zoogdieren noordse woelmuis, Bekker, D.L. (2009) Rapport Zoogdierverseniging VZZ
- Broedvogelinventarisatie Kamerikse Nessen, de Raad, J. (2010)
- Flora- en vegetatiekartering van de Kamerikse Nessen, Aptroot, A., (2013) Natuurmonumenten
- Flora- en vegetatiekartering van de Kamerikse Nessen, Douwes, R. (1999) Natuurmonumenten
- Herstelplan beschermd natuurmonument Kamerikse Nessen (2013)
- Verzuringsonderzoek Kamerikse Nessen, van der Broek, T, Smolders, F en van der Welle, M.E.W. (2009), Provincie Utrecht
- Luchtfoto overzicht 2013, Provincie Utrecht
- Visinventarisatie Oude Rijn, Rutjes, P. (2014) - Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
- Natuurvisie Nieuwkoopse Plassen 2003-2020 , Steenis, W. (2003)
- Veen-land Water-land, de Raad, J., (2002)
- Kwaliteitstoets Polder Noord Kethel, (2008)
- Kwaliteitstoets Kamerikse Nessen, (2008)
- Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland, J. Schaminée, J. et al (1999)
- Natuurdatabank Natuurmonumenten
- www.kamerikopdekaart.nl
- www.hdsr.nl

Colofon

Realisatie

Vereniging Natuurmonumenten
Afdeling Natuur en Landschap
Noordereinde 60
Postbus 9955
1243 ZS 's-Graveland
T 035 655 99 33
www.natuurmonumenten.nl

Opdrachtgever

Natuurmonumenten

Project leider

Martijn van Schie
0655825129
m.vanschie@natuurmonumenten.nl

Afstudeerstagiair

Marnix de Croock
0627525540
marriemarnix@hotmail.com

Begeleider Van Hall Larenstein

Ad Olsthoorn
Ad.olsthoorn@wur.nl

Klankbordgroep

Martijn van Schie
Wouter van Steenis
Dirk Kunst
Willem Wansink
Danny Bon